

Tieto-ohjelman kokous 20.8.2020 pöytäkirja

Paikka: Skype

Paikalla:

Puheenjohtaja Minna Hanski, maa- ja metsätalousministeriö,

erityisasiantuntija Riikka Knaapi, maa- ja metsätalousministeriö

erityisasiantuntija Ari Mannonen, maa- ja metsätalousministeriö

erityisasiantuntija Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö

neuvotteleva virkamies Paula Perälä, ympäristöministeriö

varajäsen erityisasiantuntija Juha Nurmi, ympäristöministeriö

tutkimusprofessori Raisa Mäkipää, Luonnonvarakeskus

varajäsen apulaisprofessori Alekski Lehtonen, Luonnonvarakeskus

ryhmäpäällikkö Kaisu Harju, Suomen ympäristökeskus

varajäsen erikoistutkija Pekka Härmä, Suomen ympäristökeskus

johtava asiantuntija Ulla Pyysalo, Maanmittauslaitos

ylitarkastaja Juha Romula, Keski-Suomen ELY-keskus

varajäsen johtava asiantuntija Soili Ingelin, Pirkanmaan ELY-keskus

metsätietoasiantuntija Juha Inkilä, Suomen metsäkeskus

ryhmäpäällikkö Tuija Vähäkuopus, Geologian tutkimuskeskus

ympäristöjohtaja Liisa Pietola, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto TSEK

sihteeri Jaakko Nippala, maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus, esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.35. Hyväksyttiin esityslista.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Sihteeri kävi läpi edellisen kokouksen pöytäkirjan. Ei kommentteja pöytäkirjaan ja päätettiin hyväksyä pöytäkirja.

Sihteeri esitteli toimenpidekokonaisuuden toteutuksen tilanteen:

- Valmisteilla valtioneuvoston asetus ohjaamaan määrärahan käyttöä
- Voidaan myöntää avustuksia ei-taloudelliseen toimintaan, taloudelliseen toimintaan ja siirtää määrärahaa valtion virastoille ja tutkimuslaitoksille
- Tulossa lausuntokierrokselle
- Seurantaryhmä nimetty ja kokoontunut ensimmäisen kerran (seuraava kokous 2.10)
- Kick off –webinaari 11.6.2020
- Metsitystuki edistyy, lausuntokierros käyty, tarkoitus antaa budjettilakina
- T&K ohjelmaa laaditaan (valmista vuoden loppuun mennessä)
 - Kartoitettu Viima –työkalulla tutkimusaiheita
 - Yhteensovittaminen tieto-ohjelman kanssa

Kuultiin Liisa Pietolan lyhyt esittely MTK:n ilmastotiekartasta. Isossa roolissa turvemaiden päästöt ja toisaalta kivennäismailla tapahtuva hiilensidonta. Pietola totesi, että ilmastotiekartan esiin tuomaa tietovajetta saadaan paikattua maankäyttösektorin toimenpidekokonaisuuden kautta.

Todettiin, että MTK:n ilmastotiekartta on merkittävä ja vaikuttava pohjustus. Tietotarpeet tärkeitä, että saadaan vaikuttavia toimia. Viljelijät haluavat, että toimet ovat vaikuttavia. Tieto täytyy valjastaa palvelemaan kokonaisuutta. Lisäksi käytiin keskustelua viljavuusnäytteistä ja niiden hyödyntämisestä.

3. Tieto-ohjelman valmistelu:

a. Käydään keskustelu tietoaineistojen nykytilan kuvauksesta

Sihteeri esitteli tietoaineistojen nykytilan kuvauksen. Aineistojen nykytilan kartoitus tehty, tieto-ohjelmaryhmän jäsenillä on ollut mahdollisuus kommentoida. Nykyiset tietoaineistot on koottu yhdeksi dokumentiksi ja tulee osaksi tieto-ohjelmaa. Nykyiset tietoaineistot kuvattu seuraavista osa-alueista: Kasvihuonekaasuinventaarior, maaperätieto, maatalous, metsätalous, maankäyttö, maankäytön muutokset ja kosteikot, hiilimarkkinat ja muuta osio (inspire direktiivin esittely).

Käytiin keskustelu kokonaisuudesta ja todettiin täydennystarpeet seuraavasti:

- Metsäkeskuksella lakisäätöinen tehtävä seurata metsän muuttumista muuhun maankäyttöön.
 - Maatalouspuolella pellon muuttumista muuhun maankäyttöön ei seurata.
- VMI:stä kerättävästä maaperätiedosta lisätään maininta. Turpeenkerroksen paksuutta mitataan 50 000 havaintopisteellä.

- Todettiin, että Metsäkeskuksen aineistossa voi olla vanhoja peltoja joiden metsitykseen on saatu tukea. Määrästä ei tietoa ja eikä siitä, mikä osa on sähköisenä aineistona.
- Metsäkeskuksen aineistossa eriteltyä se, mihin maankäyttöön metsään siirtyy
 - Aiemmin oli suoraan metsänkäyttöilmoituslomakkeessa oma kohta siihen, mutta nykyään tarkennettava lisätietotekstissä. Lisätietotekstiä ei löydy avoimen metsätiedon puolelta, mutta löytyy Metsäkeskukselta sähköisenä.
- Todettiin, että EU kerää Lukas maaperätietoa, se on vapaasti saatavilla.
- Metsäkeskuksen aineistossa voi olla vanhoja peltoja joiden metsitykseen on saatu tukea. Määrää ja sähköisen aineiston osuutta ei ole tiedossa.
- Tiedusteltiin YKR-aineistosta (Yhdyskuntarakenteen seurannan aineistot), onko relevanttia tämän tavoitteen kannalta. Aineistosta pystytään tekemään maaseutu ja kaupunki erottelua.
 - Todettiin, että puuttuu paperista. Jätetty pois, koska resoluutio on sen verran karkea.

b. Käydään keskustelu tietotarpeista

Sihteeri esitteli tietotarvekuvauksen. Tietotarpeita on kerätty yhdeksi dokumentiksi, joka tulee osaksi valmista tieto-ohjelmaa. Sihteeri kertoi, että toimijoiden tietotarpeista ollaan järjestämässä työpaja Deloitteen kanssa perjantaina 2.10. Todettiin, että kahteen teemaan liittyviin tietotarpeisiin aloitetaan hankkeet jo etupainotteisesti vuonna 2020:

- Maankäytön muutoksen seuranta
- Maaperätiedon kehittäminen.

Todettiin, että kuvauksessa olisi hyvä näkyä linkitys soiden ja kosteikkojen ennallistamiseen. Vesiensuojelu on keskeinen kokonaisuus maankäyttösektorin ilmastotoimiin liittyen. Todettiin, että maankäyttösektorin termistö olisi hyvä määritellä.

Toivottiin lisäksi, että maankäytön muutosten seurantaan liittyvässä hankkeessa huomioitaisiin myös rakentamiseen liittyvät tarpeet.

Todettiin, että rakenne on selkeä.

Todettiin, että tieto-ohjelman yhteistyöryhmän jäsenillä on mahdollisuus tehdä vielä tarkennuksia dokumentteihin 28.8.2020 saakka ja ne hyväksytään seuraavassa kokouksessa.

c. Sovitaan kehittämistoimien valmistelusta, työskentelytavasta ja aikataulusta

Kaivattiin selvennystä tieto-ohjelman ja tutkimusohjelman välisistä rajapinnoista ja myös eroista. Todettiin, että tieto-ohjelmassa keskitytään tietojärjestelmiin ja tietoaaineistoihin sekä näiden pohjalta kehitettäviin tietotuotteisiin. Selvästi tutkimukselliset teemat osaksi tutkimusohjelmaa.

Puheenjohtaja pyysi ryhmän jäseniä toimittamaan seuraavaksi konkreettisia hanke- ja toimenpide-ehdotuksia nykytilan ja tietotarpeiden pohjalta osaksi tieto-ohjelmaa.

- Kokonaisuudet, jotka voisivat olla valtiohallinnon organisaation tulostavoitteiden osana 23.9 mennessä.
- Muut toimenpide- ja hanke-esitykset 2.10.

Kello 14.30 10 minuutin kahvitauko

4. Syksyllä 2020 liikkeelle lähtevät hankkeet

a. Maaperätiedon kehittäminen (Raisa Mäkipää, Luke)

Raisa Mäkipää Lukesta esitteli maaperätiedon kehittämiseen tähtävään hankkeen suunnittelun tilanteen (Liite 4). Käytiin keskustelu hankkeesta.

Todettiin, että turvemaiden ominaisuudet tärkeässä roolissa. Miten erotellaan esimerkiksi viljelijöitä askarruttava multamaiden rooli? Palvelisi hyväksyttävyyttä viljelijöiden parissa. Esitettiin, että viljelymenetelmät avulla tarkennettaisiin päästökertoimia tiettyihin toimiin. Todettiin myös, että viljavuusnäytteiden ohjeistusta kehitettävä.

Esitettiin, että multamailla menetelmät erilaiset kuin turvemaiilla. Tarvitaan laaja näytteenottoverkosto, jossa viljavuusnäytteet mukana. Käytiin keskustelua viljavuusnäytteiden kehittämisestä. Todettiin, että eri ajankohtina lapionäytteinä otetut näytteet eivät kuvaa aluetta tarpeeksi hyvin. Näytteitä tarvitaan tutkimuskäyttöön. Ehdotettiin toteutettavaksi ohjeistus viljavuusnäytteiden ottamiseen ja tähän liittyvä jalkautushanke

Todettiin, että tarve maaperätiedon tarkentamiseen on lähtenyt liikkeelle voimakkaasti metsäsektorin toimijoilta. Kaiken maaperätiedon kehittäminen on ollut toiveena. Metsätalouden sopeutumiseen liittyen tarvittaisiin parempaa tietoa teiden kantavuudesta. GTK:lla on esimerkiksi vanhaa gamma-aineistoa, tällä voisi päästä tarkemmalle tasolle. Mukana suunnittelussa olisi hyvä olla käytännön toimijoita.

Todettiin, että erityisesti KHK-päästöjen näkökulmasta turvemaat ensimmäinen prioriteetti. Kivennäismailla toimet vähemmän vaikuttavia kuin turvemaiilla ilmastonäkökulmasta.

Todettiin, että maaperätiedon kehittäminen vaatii resursseja ja rahoitusta. Päästövähennyspotentiaali kuitenkin merkittävä.

Sovittiin etenemisaikatauluksi: syyskuun loppuun hankesuunnitelma valmiiksi ja se tuodaan MMM sisäisen projektiryhmän käsittelyyn lokakuussa ja tämän jälkeen käsitellään tieto-ohjelman yhteistyöryhmässä.

b. Maankäytön muutokset (Kaisu Harju, Syke)

Kaisu Harju Sykestä esitteli maankäytön muutokset -hankevalmistelun tilanteen. Tähtää siihen, että maankäyttöön ja maankäytön muutoksiin liittyvät tietotarpeet tulisivat huomioitua. Hankkeessa yksi tehtävä on analysoida, mihin tieto-ohjelmassa kuvattuihin tietotarpeisiin tällä hankkeella voidaan vastata. Tarkoituksena on saada hankesuunnitelma syyskuun aikana valmiiksi.

Todettiin, että maankäyttöluokkien määrittely täytyy tehdä velvoitteiden mukaisesti.

Nostettiin esiin metsäkadon ja pellonraivauksen rooli ja todettiin, että on tärkeä muistaa myös muut tekijät eli rakentamiseen siirtyvä maa.

Puheenjohtaja totesi, että tähän liittyvät vaikutukset täytyy saada kiinni. Keskustelua tärkeä käydä myös kuntien suuntaan.

Todettiin, että täytyy miettiä, sisältyykö maankäytön muutokseen rakentamisasteen muutos ja siihen liittyvät tietotarpeet. Onko relevanttia seurata sitä muuttuuko rakennettu maa toiseen rakennettuun

maahan? Todettiin, että jos kyse pientaloasutuksesta tai loma-asumisesta, niin paikallisesti voi olla vaikutusta viheralueen rakenteeseen.

Todettiin, että ylipäätään täytyy tarkastella miten maankäyttöluokituksen temaattinen tarkkuus vastaa ilmastoraportoinnin tarpeisiin. Todettiin, että luokituksia on hyvin erilaisia. Maankäyttösektorin raportoinnissa erilainen luokittelu kuin Lucasissa käytetty. Täytyy valikoida, mitä käyttötarkoitusta silmällä pitäen hanketta tehdään. KHK-raportointiin tarvitaan erilaista tietoa, kuin maankäytön suunnitteluun tai metsälain valvontaan. Voi olla ristiriitaisuutta eri tarpeiden suhteen. Eri tarpeet täytyy priorisoida hankkeen etenemisessä.

Puheenjohtaja totesi, että on tärkeää saada raportoinnin ja päätöksenteon tueksi tietoa.

Todettiin, että seuranta ja raportointi tärkein prioriteetti. Miten erilaiset tarpeet maankäytön ohjaukseen osuvat. Kuntien ohjaukseen liittyvällä tiedolla on suuri tarve myös. Toivottiin tietopakettia kunnille ja niiden ohjaajille.

Sovittiin etenemisaikatauluksi: syyskuun loppuun hankesuunnitelma valmiiksi ja se tuodaan MMM sisäisen projektiryhmän käsittelyyn lokakuussa ja tämän jälkeen käsitellään tieto-ohjelman yhteistyöryhmässä

5. Muut aiheet:

- a. Syksyn työpaja toimijoiden tietotarpeista 2.10, suunnittelukokous ensi viikon perjantaina 28.9 kello 13-14, tervetuloa mukaan

Kutsutaan mukaan etämetsänomistajat, Metsäteho, Koneyrittäjät, MTK:n jäseniä. Sihteerilaatii ja lähettää kutsun.

Toivottiin, että tilastokeskuksen inventaarioyksikkö voisi tulla jossain vaiheessa kertomaan KHK-raportoinnista.

Paula Perälä YM:stä ilmoitti siirtyvänsä toisiin tehtäviin, joten YM:n edustaja vaihtuu.